

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 80 kr., za četrtleta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gold. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr.

V Ljubljani v sredo 16. avgusta 1871.

Obseg: Gospodarske skušnje. — Gospodarske novice. — Živinozdravilske skušnje. — O gozdnem varstvu. (Dalje.) — Jezikoslovna drobtinica: Gavez. — Študije o „študijah“ kranjskih ljudskih šol. — Kakošno je vseučilišče bilo v Ljubljani pod Francozom. — Mnogovrstne novice. — Dopisi. — Noviĉar.

Gospodarske stvari.

Gospodarske skušnje.

* Da železnega vrtnarskega orodja rujà ne razjeda, se po obilih skušnjah lahko za več let obvaruje s tem, da se železo za nekoliko minut položi v vodo, v kateri se je nekoliko sode (pepelne ali lugove soli) raztopilo. Tako železno orodje utegne zmirrom na mokrem ležati in vendar ne bo zarujavelo.

* Gips potresati vsak dan v hlevu je neizreĉeno koristno na dvojno stran: prviĉ se odvrne nezdrava soparica, in drugiĉ zgrabi gips a monjak tako, da ne uide v zrak, in gnoj je potem veliko bolji.

* Plevel na senošetih se pokonĉà, ĉe se napelje sàj, pepela ali lapora.

Gospodarske novice.

* Ćudna pravda za krtove repe. Pred sodnijo je stal nedavno v Kaiserslautern-u na Parskem nek ĉlovek, tožen, da je krtove repe ponarejal. Soseska ga je namreĉ za to plaĉala, da bi krte lovil in dala mu je za vsak rep plaĉo. Prisluzil si je že 14 goldinarjev za te repe, al — krtov ni bilo niĉ manj. To se je ljudem ĉudno zdelo, in ko ogledajo repe bolj na tanko, videli so, da so bili iz volne in smolnjaka narejeni. Sodnija ga je za mesec dni obsodila v zapor, ženo njegovo pa, ki mu je pomagala, na 8 dni. — V Staufen-u na Badenskem se je pred več leti enaka sleparija godila; al „umetnik“ je bolj „kunšno“ ponarejal krtove repe in niso ga tako hitro zasaĉili.

* Leverce so tiĉem nevarne. Na Pruskem so gozdarji zapazili, da leverce jajĉica v tiĉjih gnjezdih zalezujejo in spijó, pa tudi, da so mladim tiĉkom kri izpile.

* Trtna bolezen razsaja hudo po vsem Portugalskem.

* Sir iz graha delajo Kitajci (Kinezi), ki je neki navadnemu siru zeló podoben. Suh grah skuhamo na vodi v gost sok, potem ga spustijo skozi sito, in da se strdí, vlijejo gipsove vode ĉez-nj. S strjeno to tvarino ravnajo potem kakor s sirom. Trde dele loĉijo s prešanjem od tekoĉih, jih osolijo in v hlebce naredijo. Ćez nekoliko ĉasa ima grahov sir okus in duh kakor pravi sir. V Kentmu prodajajo ta sir pod imenom „tao fao“. Posebno frišen je neki prav dober. — Kdor ne verjame, naj skusi, pa nam pové, ali je res ali ne.

Živinozdravilske skušnje.

* Zoper drisko sesajoĉih telét je večkrat gotova pomoĉ ta-le: Nastrži navadne bele krede, s katero pišemo, za malo žliĉico, pomešaj jo dobro z beljakom in rumenjacom enega jajca, in vse skupaj vlij teletu v gobec. Tako ponavljaj trikrat na dan. Tele naj pa sesà, kakor poprej. Kreda je ogelno-kislo apno, katero posrka obilo kislino, ki se iz mleka dela v želodcu, in dela cele siraste kepe, ktere dražijo želodec in napravijo drisko.

O gozdnem varstvu.

Spisuje Fr. Padar.

O poškodovanji drevja in lesnih rastlin po ljudéh.

(Dalje.)

2. Rezanje metliĉja.

Ni ravno veliko poškodovanje gozdov z rezanjem metliĉja, je pa vendar v resnici, ĉe si v enem kraji več ljudi s tem delom zasluška išĉe. Mnogo metelj, ki se jih vsako leto potrebuje veliko, je narejenih iz ukradenega metliĉja v svitlih noĉéh. Neverjetno veliko bréz se pokvari in mladim brezovim gozdom, pogostoma najlepši pogoni, ukradejo.

Pogostoma je pa gozdni gospodar ali njegov oskrbnik sam kriv, da se škoda dela. Ljudjé morajo metle imeti in gozdni gospodar ne prodà priliĉnega metliĉja. Gotovo je toraj, da si bode metljar ga sam prisvojil, a nepostavno.

Će hoĉe gozdar gozd varovati, mora tedaj skrbeti za to, da ljudje dobrega metliĉja in ceno dobé.

Metljar hoĉe tankega in ravnega, ne krivega metliĉja imeti. Siliti ga ne moremo, da bi bil s slabim zadovoljen. Zato pokliĉimo, kedar breze sekamo, take ljudi, pustimo, naj si metliĉja sami naberejo, tirjajmo pa le malo za nj. Će jih bomo silili, da morajo kupiti in še po visoki ceni, ne bomo niĉ dosegli; bode se s tatvino še več škode naredilo, kakor, ĉe bi bili vse metliĉje zastonj razdali.

3. Rezanje roglic (vršičkov).

V krajih, kjer so šilovni gozdi, je pogostoma navada, večim, mladim drevesom vršičke odrezovati, nekoliko za kuhinjske roglice, nekaj jih v znamenje postrežljivosti pred hiše obešajo in vporabljujejo za božja drevca.

Kakor je to rabljenje neznamenito, toliko bolj je škodljivo za mlade gozde, ki se blizo mest in trgov nahajajo. Naj se tedaj raba kuhinjskih roglic in oštir-